

## **ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРАНТІВ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ПРОГРАМИ ЕРАЗМУС+**

Нещодавно Єврокомісія визнала – Європейське Співтовариство знаходиться на порозі великої економічної кризи, що вимагає швидкої реакції та прийняття важких рішень. У квітні 2020 року в Брюсселі, на надзвичайній сесії Європарламенту обговорювали наступний багаторічний фінансовий план ЄС, який за словами президента Єврокомісії Урсули фон дер Ляєн має стати новим «Планом Маршалла», аби стати основою для позитивних економічних змін на найближчі сім років [1]. Розвиток суспільного життя завжди потребує капіталовкладень, якими вже довгий час результативно слугувала технічна допомога ЄС у формі грантів. Тому важливим є детальний аналіз правових засад існування такої програми ЄС, як Еразмус+, що є надзвичайно важливою для України в аспекті надання можливостей розвитку молоді та навчальних закладів, а також аналіз правового регулювання грантів в Україні. Особливої актуальності такий аналіз набуває в світлі того, що за обмежених ресурсів, велика частина яких відійшла на проти-епідеміологічні програми, матеріальне забезпечення Еразмусу+ може бути значно зменшене, також грантове законодавство в Україні знаходиться у стані далекому від досконалого.

У Фінансовому регламенті ЄС проголошений принцип «некомерційної основи грантів», який означає, що дія, яка фінансується за рахунок гранту, не може приносити прибуток [2]. З бюджету ЄС щорічно надаються гранти на більше ніж 20 програм, однією з яких є Еразмус+ – програма з підтримки освіти, навчання, молоді та спорту в Європі, в тому числі підтримки студентського обміну в Європі. Проекти співорганізатором або учасником яких є Україна регулюються як і національним законодавством, так і міжнародними (внутрішніми європейськими) нормативно-правовими актами, які ратифікувала Верховна Рада України. Основним документом, який дав нашій країні право підключитися до програми Еразмус+, є Угода про Асоціацію між Україною та ЄС [3]. Безпосередньо питання

застосування правил донора та аспекти звільнення від оподаткування для проектів ЄС регулюються Рамковою угодою між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств [4].

Вітчизняний законодавець в основному нормативному акті, що регулює міжнародну технічну допомогу [5] термін грант використовує в розумінні категорії «фінансові ресурси», що вже викликає низку питань. Має місце ще декілька легальних визначень грантів. Загальне правове регулювання відсутнє. Грантом іменуються і вже згадані фінансові ресурси [6], і грошові кошти [7], фінансові чи інші ресурси [8]. Спільні у всіх дефініціях лише основні ознаки грантів (безоплатність та безповоротна основа надання). Деякі нормативні акти виокремлюють тих, хто може бути донором (фізична чи юридична особа, міжнародна організація [8]) або специфічних реципієнтів (таких як, наприклад суб'єкти, які провадять діяльність у сфері культури [8]). Цивільний кодекс України, який, здавалося б, має бути першоджерелом правових норм стосовно грантів про них взагалі не згадує. Податковий (ст. 3, 136, 197) [9] та Бюджетний кодекс України (ст. 2, 13) [10] в різному ступені зачіпають питання грантової підтримки. Звідси - проблеми співвідношення грантів з іншими схожими правовими категоріями (дарування, бюджетні субсидії, податкові пільги та закупівлі для публічних потреб) через відсутність деталізації ознак.

Фрагментарний характер та спонтанність регулювання цієї галузі змушують поставити запитання – чому ми мусимо вишукувати визначення по різних підзаконних актах? Ця проблема стосується лише національного законодавства, згаданий вище Регламент [2], що є правовою основою Еразмусу, міститься чітке визначення поняття «грант» - прямий фінансовий внесок, наданий на основі видатків з бюджету з метою фінансування заходів, покликаних забезпечити досягнення мети ЄС і функціонування організацій, які мають на меті захист спільних інтересів ЄС, або ставлять перед собою мету вироблення і підтримки частини політики ЄС. Проаналізувавши грантове законодавство в Україні та ЄС можна зазначити, що гранти, які надаються в рамках програми Еразмус+ повинні розглядатися лише як грошові кошти, відповідно до положень Рамкової угоди, не дивлячись на виникнення колізій із деякими Законами України. Вітчизняне грантове законодавство має бути

приведене до ладу – логічно систематизоване, аби відповідати вимогам сьогодення та стандартам ЄС.

#### **Джерела:**

1. Opening statement by Ursula von der Leyen, President of the European Commission, extract from the plenary session of the EP URL: <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-189086>.
2. Регламент Европейского парламента и Совета № 966/2012 (ЕС, Евратом) от 25 октября 2012 г. о финансовых правилах, применяемых к общему бюджету Союза, отменяющий Регламент Совета № 1605/2002. URL: <http://cu4eu.by/upload/iblock/797/7977cb10dd8193dfc16b6fc7239ff86e.pdf>.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/984\\_011](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/984_011).
4. Міжнародний договір - Рамкова угода між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств, яку ратифіковано із заявою Законом № 360-VI (360-17). URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994\\_763](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_763).
5. Постанова КМУ «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» від 15 лютого 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text>.
6. Закон України «Про культуру» №2778-VI від 14.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>.
7. Закон України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» №601-IV від 6.03.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/601-15#Text>.
8. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» №848-VIII від 26.11.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
9. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. Бюджетний Кодекс України: Закон від 08.07.2010 № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50-51. 572 с.

*Науковий керівник – д.ю.н., професор Сурілова О. О.*